каў, неабходных для прафесійнай падрыхтоўкі, якія будуць замацоўвацца на практыцы. Так пабудаваная метадычная праца дазволіць надаць базавым ведам, уменням і навыкам сістэмны характар, пазбегнуць неапраўданых паўтораў у розных вучэбных курсах;

— павышэнне суб'ектыўнай значнасці тэарэтычнага кампанента ў падрыхтоўцы студэнта будзе лепш ажыццяўляцца, калі для кожнага студэнта па кожным відзе практыкі будзе ствараецца індывідуалізаваная праграма з улікам аб'ектыўнага ўзроўню падрыхтоўкі студэнта і яго пажаданняў;

— павышэнне якасці правядзення практык можа мець месца пры замацаванні за канкрэтнымі групамі выкладчыкаў таго ці іншага віду практыкі.

В.М.Бігеза,
дацэнт Беларускага універсітэта культуры

ФАРМІРАВАННЕ ПРАФЕСІЙНАГА МАЙСТЭРСТВА БІБЛІЯТЭКАРАЎ, ЯКІЯ АБСЛУГОЎВАЮЦЬ ДЗЯЦЕЙ

Сучасныя патрабаванні да ўдасканалення падрыхтоўкі спецыялістаў культуры вышэйшай кваліфікацыі, павышэння ўзроўню іх прафесійнай гатоўнасці абумоўліваюць актуальнасць праблемы фарміравання прафесійнага майстэрства будучага бібліятэчнага работніка ў працэсе навучання ва універсітэце. Бібліятэчная адукацыя павінна адпавядаць патрабаванням бібліятэчнай справы, адлюстроўваць яе сучасны стан і перспектывы развіцця. Бібліятэчная практыка — састаўная частка вучэбнага працэсу, аснова бібліятэчнай адукацыі. Такім чынам, у наяўнасці цесная ўзаемасувязь паміж навучаннем і практыкай у падрыхтоўцы спецыялістаў, якія валодаюць сапраўды прафесійным майстэрствам. Паняцце "прафесійнае майстэрства" разглядаецца ў псіхолага-педагагічных даследаваннях шматгранна. Мне бліжэй думка тых наву-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

коўцаў, якія лічаць, што фарміраванне асноў прафесійнага майстэрства адбываецца ў працэсе навучання і ў час абавязковага вопыту практычнай дзейнасці (Н.В.Кузьміна, В.А.Сласцёнін, З.А.Рэшатава, А.Ц.Растуноў і інш.).

Каб дасягнуць высокіх вынікаў у падрыхтоўцы спецыялістаў для працы з дзецьмі, важнае значэнне набывае практычная накіраванасць навучання. Такое навучанне можна здзейсніць, дабіваючыся ў выкладанні кожнага спецыяльнага прадмета (у яго змесце і методыцы) цеснага ўзаемадзеяння тэорыі і практыкі, забеспячэння сувязі паміж усімі відамі заняткаў ва універсітэце і працай студэнтаў у бібліятэках. Мэтазгодна таксама звярнуць увагу на сувязь самастойнай працы студэнтаў з пэўнымі вытворчымі практычнымі заданнямі, якія паслядоўна будуць выкананы імі ў розных тыпах бібліятэк, абслугоўваючых дзяцей. Напрыклад, прафесійнае майстэрства будучага спецыяліста можа праявіцца ва ўменні ствараць бібліяграфічны прадукт у традыцыйным і аўтаматызаваным рэжыме ці пры стварэнні фрагментаў аўтарскіх праграм для сямейных чытанняў. Дапамагчы студэнтам хутчэй адаптавацца ў вытворчай сферы можа збіранне своеасаблівага банка даных існуючых і ўкаранёных інавацыйных формаў і метадаў бібліятэчна-бібліяграфічнай дзейнасці бібліятэк.

Бібліятэка сёння — гэта канцэнтраванне нацыянальнай памяці, назапашанай стагоддзямі, сістэматызаваныя і падрыхтаваныя да выкарыстання веды. І калі адукацыйную дзейнасць бібліятэкі разглядаць у шырокім сацыяльным кантэксце, то слушна бачыць у ёй свайго роду індыкатар працэсаў, што адбываюцца ў адукацыі. Менавіта таму цеснае супрацоўніцтва выкладчыкаў ФБІС з бібліятэкарамі можа надаць новы імпульс у фарміраванні прафесійнага майстэрства будучых спецыялістаў. Гэтаму можа садзейнічаць, напрыклад, сумеснае стварэнне своеасаблівых цэнтраў інфармацыйнай падтрымкі адукацыі, актуалізацыя тэматыкі курсавых і дыпломных прац, якая павінна быць набліжана да

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

патрэб пэўнай бібліятэкі. Студэнты-аўтары могуць стаць удзельнікамі ўкаранення сваіх даследаванняў.

Пэўныя ўмовы для фарміравання прафесійнага майстэрства бібліятэкара які працуюе з дзецьмі, стварае прафіляванае выкладанне такіх агульнанавуковых дысцыплін, як педагогіка, псіхалогія, літаратура. Менавіта ад гэтага ў значнай ступені залежаць веды, уменні і навыкі будучага спецыяліста па развіцці культуры чытання дзяцей, іх бібліяграфічнага інфармавання і ў першую чаргу аб новай літаратуры. Сённяшні паток літаратуры для дзяцей вельмі разнастайны, і даволі часта ў літаратуразнаўцаў існуюць супярэчлівыя погляды на сучасны літаратурны працэс і нават на літаратуру нядаўняга мінулага. Таму бібліёграф не заўсёды мае магчымасць абаперціся на навуковы пункт гледжання прафесіянала. І тут апорай яму становіцца "філалагічны метад", гэта значыць метад самастойнага аналізу літаратурных з'яў у спалучэнні з бібліяграфічным метадам (М.І.Давыдава). Неабходна падкрэсліць, што бібліятэкарам, якія будуць працаваць з дзецьмі, неабходна авалодаць таксама літаратурна-педагагічным аналізам твора. Менавіта ён адначасова прадугледжвае крытэрыі эстэтычных каштоўнасцей і актывізацыю розных сфер чытацкага ўяўлення, што з'яўляецца састаўной часткай будучай практычнай дзейнасці. У час вытворчай практыкі студэнты могуць правесці для старэйшых падлеткаў Дзень інфармацыі "Сучасны літаратурны працэс" або скласці бібліядайджэсты па пэўных тэмах і інш.

Акрамя таго, пры выкладанні спецыяльных дысцыплін, на нашу думку, неабходна акцэнтаваць увагу на псіхолага-педагагічнай сутнасці бібліятэчна-бібліяграфічнай работы з дзецьмі. Менавіта такі падыход будзе ў значнай ступені садзейнічаць камунікатыўнай кампетэнтнасці будучага спецыяліста.

З'яўляючыся не толькі бібліятэкарам, але і педагогам, ён павінен адчуваць духоўны патэнцыял асобы юнага чытача і ўсімі сваімі ведамі, уменнямі і навыкамі дапамагаць гэтаму.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Неабходна канстатаваць таксама, што сёння ёсць комплексныя накірункі, аднолькава важныя для развіцця сістэмы адукацыі і бібліятэчна-бібліяграфічнай дзейнасці. Сярод іх, напрыклад, папулярызацыя класічнай мастацкай і навукова-пазнавальнай літаратуры, якая дапамагае навучэнцам не толькі атрымаць разнастайныя веды, але і садзейнічае гуманізацыі асабы, развіццю творчых здольнасцей, выпрацоўцы і фарміраванню ўстойлівых пазнавальных інтарэсаў. Аднак школьная бібліятэка сёння яшчэ не адпавядае свайму прызначэнню. Менавіта таму спецыялізаваныя дзіцячыя публічныя бібліятэкі вымушаны выконваць складаныя "перабудовачныя" запыты дзяцей, звязаныя з вучобай. Больш таго, дзіцячая бібліятэка ў значнай ступені замяшчае школу ў такіх найважнейшых сферах, як навыкі працы з кнігай і інфармацыйная культура. Замест неабходнага супрацоўніцтва бібліятэкі і школы ў мэтах вырашэння задач, пастаўленых рэформай школы і Канцэпцыяй выхавання дзяцей і вучнёўскай моладзі ў Рэспубліцы Беларусь, адчуваецца іх значная аддаленасць. У выпраўленне існуючай сітуацыі могуць унесці свой ўклад і студэнты-практыканты ФБІС. Працуючы ў розных бібліятэках, яны маюць магчымасць разам з бібліятэкарамі дзіцячых, школьных бібліятэк удзельнічаць у каардынацыі планаў работы, арганізацыі сумесных семінараў бібліятэкараў і настаўнікаў, у стварэнні розных электронных баз даных, адным словам, у пабудове своеасаблівых "школьна-бібліятэчных сістэм", у якіх трыядаю будзе школа — школьная бібліятэка — дзіцячая бібліятэка. Такое супрацоўніцтва дазволіць у значнай ступені падрыхтаваць дзяцей да ўспрымання інфармацыі на розных носьбітах, авалодвання навыкамі зносін на падставе невербальных формаў камунікацыі з выкарыстаннем тэхнічных сродкаў.

Неабходна адзначыць таксама, што ў час вытворчай практыкі студэнты маюць магчымасць не толькі прымяніць пры абслугоўванні дзяцей набытыя веды, уменні і навыкі, але і адчуць парою іх недастатковасць. Выправіць такое

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

становішча можна, удасканальваючы арганізацыю вучэбнага працэсу на ФБІС. Як вядома, сёння дзіцячая бібліятэка перастала быць адзінай установай бібліятэчна-біблі-яграфічнага абслугоўвання дзяцей. У рэспубліцы існуе шмат публічных бібліятэк для дарослых, якія таксама займаюцца гэтай справай. Больш таго, вядучымі групамі ў шэрагу гэтых бібліятэк сталі чытачы дзіцячага і юнацкага ўзросту. А гэта, безумоўна, патрабуе ад бібліятэкара спецыяльных ведаў, уменняў, навыкаў. Між тым невялікая колькасць студэнтаў, якія складаюць спецыялізацыю "дзіцячыя і школьныя бібліятэкі", не забяспечвае нават спецыялізаваныя дзіцячыя бібліятэкі краіны. Вучэбныя ж планы іншых спецыялізацый, і ў першую чаргу спецыялізацыі "публічныя бібліятэкі" (22% выпускнікоў ФБІС трапляе ў публічныя бібліятэкі), не ўключаюць ніводнай дысцыпліны для падрыхтоўкі бібліятэкараў да працы з дзецьмі. Ці не таму да дзяцей трапляюць кнігі, якія не спрыяюць іх духоўнаму росту і ці не ў гэтым прычына няпоўнага задавальнення інфармацыйных патрэбнасцей навучэнцаў агульнаадукацыйных школ і асабліва ліцэяў, гімназій, каледжаў, якія працуюць па індывідуальных праграмах і арыгінальных методыках. На нашу думку, пры складанні чарговага вучэбнага плана спецыялізацый неабходна больш увагі ўдзяляць комплексу "Дзіцячая літаратура", увесці практыкум па курсе "Бібліяграфія літаратуры для дзяцей і юнацтва" і вельмі важны ва ўмовах нашай краіны курс "Бібліятэка ў сістэме экалагічнай адукацыі насельніцтва". На падставе вышэй-сказанага мы лічым, што вучэбны працэс і вытворчая практыка — беспераПынныя ў фарміраванні прафесійнага майстэрства бібліятэкараў, якія абслугоўваюць дзяцей. Яны разам рыхтуюць будучага спецыяліста, фарміруюць яго актыўную творчую і жыццёвую пазіцыю. І таму выкладчыкі спецыяльных дысцыплін павінны быць у пастаянным навуковым і метадычным пошуку супрацоўніцтва з бібліятэкамі розных краін.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ